Цана асобнага нумару 15 гр.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 29 (80). Вільня, Субота 26 Сакавіка 1927 г. Год III

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.).

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзіны апрача сьвята.

Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гадз.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска:

на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал., на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.

Для заграніцы удвая даражэй.

Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі

ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Дзе-ж закон?

Распараджэньнем п. міністра ўнутраных справаў Беларуская Сял. Раб. Грамада абвешчана нелегальнай партыяй. Хоць зьяўляемся палітычнымі працўнікамі Грамады, але-ж у імя справядлівасьці хочам разгледзець зусім безстаронна гэтую справу.

Перадусім, калі прыглядзецца да наступку ў даным выпадку ўраду, дык увідзім, што ўрад ліквідуючы Грамаду, апэруе ў гэтым не на падставе якіх-колечы ўставаў ці абавязуючых законаў дзяржавы, а проста па свайму на гэта жаданьню. Ясна, што ў дэмакратычнай рэспубліканскай дзяржаве гэта не павінна мець месца.

Гэтакія справы творацца або на падставе ўставаў, або па судовым пастановам. Аднак-жа гэтага ў даным выпадку мы ня бачым. Праўда, арышты сярод Грамады адбыліся і можа сярод арыштаваных будуць гэткія асобы, якія падайдуць пад кадэкс карны за антыдзяржаўную працу, але-ж можа ня ўсе. Калі-ж нават, паўтараем, і будзе хто вінават, дык ці-ж за аднаго ці некалькіх сваіх сябраў адказна ўся арганізацыя? — Дапусьцім, што ўсе сябры дагэтуль легальнае партыі вінаваты, дык чаму-ж тады робяцца вынятκі, чаму-ж не арыштоўваюцца пагалоўна ўсе сябры? Чаму? — Таму, што ўсе не вінаваты. А калі гэтак, дык нашто-ж пэўнай частцы грамадзянства адбіраць свабоду вольнага праяўленьня сваей палітычнай думкі і арганізаванага імкненьня направы благіх бакоў жыцьця і абставінаў?

Пішучы гэта, мы не баронім ідэалёгію Грамады, не, мы астаёмся пры сваіх паглядах, але-ж зварачваем увагу на тое, што з ідэалёгіяй бароцца фізычнаю сілаю нельга.

Ведаем добра, што ўва ўсіх дэмакратычных дзяржавах ёсьць вольнасьць палітычных перакананьняў. Усім грамадзянам дазваляецца мець свае ўласныя перакананьні і належыць да тэй ці іншай палітычнай партыі. Нават камуністычная партыя ў большасьці дэмократычных дзяржаваў зьяўляецца легальнай. Найбольш антыдэмакратычны лад ёсьць якраз у СССР., дзе грамадзянам не дазваляецца належыць да ніякае партыі апрача камуністычнай, затое жыхары Саюзу ССРР не зьяўляюцца вольнымі грамадзянамі, а толькі падданымі камуністых, якія не прызнаюць у чалавеку ягонага Я. Але-ж дэмакратычныя дзяржавы ня могуць браць прыкладу з Саветаў. Калі так урады пачнуць абвяшчаць палітычныя партыі за нелегальныя, дык няведама на якой партыі устрымацца, бо сярод сяброў кожнае партыі могуць знайсьціся праступнікі з урадовага пункту гледжаньня, ды на'т праvакатары, якія сумысьле могуць наладзіць якую авантуру сярод часткі сяброў партыі, каб пасьля ўрад могу ўсю партыю абвясьціць нелегальнаю, забараніць да яе належыць. Калі пайсьці па гэтай дарозе, то можна будзе зайсьці задалёка і, такім чынам, зусім скасаваць дэмакратычны лад.

Апошні загад ураду якраз зьяўляецца антыдэмакратычным, не апіраецца на ніводнае ўставе і затым пярэчыць асновам канстытуцыі. Аднак у тым нашае прыкрае палажэньне, што гэтае канстытуцыі не бароніць польскае грамадзянства, але меньшасьць.

Рэч ясная, што нашая аброна яшчэ больш падахвочвае ўрад да беззаконных загадаў і распараджэньняў. Мы гэтаму зусім ня дзівімся, але дзівімся, польскаму дэмакратычным грамадзянству! Як яно ўжо выглядае ў вачох цывілізаванай дэмакратычнай Эўропы, калі дазваляе ўраду касаваць заваяваньні яшчэ з часоў францускае рэвалюцыі?!

Прамова сэн. Багдановіча

ў Сэнаце 10.III с. г. пры дыскусыі над бюджэтам Міністэрства Рэлігійных Вызнаньняў.

Высокі Сэнаце! Ад імя Клюбу, да якога маю гонар належаць, г. з. ад імя славянскіх меншасьцей Сэнату, заяўляю, што мы будзем галасаваць проці бюджэту Міністэрства Рэлігійных Вызнаньняў. Хоць гэтая высокая трыбуна дае нам права дэклярацыйна выясьніць і ўматываваць нашы адносіны да бюджэту, і, паміма таго, што мы ўжо мала верым у актуальнае значэньне дэклярацыяў — Вы Паны, адвучылі нас верыць, — але-ж ўзяты намі абавязак перад народамі якія мы прадстаўляем, змушае нас яшчэ раз, можа быць апошні раз, выкарыстаць з гэтай трыбуны, пакуль і яна не зьнікла для нас, як зьнікли ўрачыстыя абяцанкі польскіх правадыроў. На жаль, якою горкаю іроніяй зычаць для нас сучасныя ўспаміны аб тых высокіх лёзунгах, — аб „роўных з роўнымі і вольнымі!“ Тыя, якія занадта хутка з запалам энтузіястаў, паверылі ў праўдзівасьць гэтых слоў, цяпер за тую веру пакутуюць за кратамі...

Пераходзячы да справы, папераджаю, што буду гаварыць выключна аб царкоўных справах дзеля таго, што аб школьных справах будзе гаварыць мой калега — украінец сэн. Карпінскі.

Сучасны ўрад выступіў з паважнай вывескай як урад „маральнага аздараўленьня“, Плошча адносін паміж Царквою і Дзяржаваю, лічу, ёсьць адна з тых, якая найбольш вымагала тасавацца да гэтай падставы. Аб нашых царкоўных балячках і ненармальнасьцях у сваім часе многа гаварыў з гэтай трыбуны і не хацеў-бы паўтарацца. Але-ж тагды адзін з маіх калегаў не згадзіўся на маю характарыстыку палажэньня праваслаўнай царквы ў Польшчы, на падставе маіх зусім непрыязных адносінаў да герархіі афіцыяльнай. Дзеля гэтага з мэтай апраўданьня маіх выясьненьняў, прытачу некалькі вынятκаў з мэмарыялу, які паданы быў у канчатку 1925 г. таю самаю афіцыяльнаю герархіяй, карыстаючыся з даверу ўраду.

Пуводле таго мэмарыялу, палажэньне праваслаўнай царквы ў Польшчы ня можа лічыцца нармальным. „Адносна права ўласнасьці праваслаўнай царквы не прызнаецца“. „Уся маемасьць царквы фактычна канфіскавана“. „Міністэрства не прызнае права ўласнасьці на самыя царкоўныя будынкі“. „Былі шматразавыя прыклады зачыненьня цэркаваў і недапушчэньня да іх духоўнікаў“. „У апошніх часах ізноў зьявіліся выпадкі гэтак званай рэвіндыкацыі, г. з. проста ўрываліся ў цэркви р.-каталіцкія духоўнікі шляхам зрываньня замкоў, пасьля царква ўжо аставалася ўласнасьцю каталікоў, або ў лепшым выпадку ізноў запечатвалася, а вінаватыя аставаліся не пацягнутымі за гэта да адказнасьці“. „Царкоўная ўлада і ўся герархія да ніжэйшых ступеняў уключна пастаўлена ў залежнасьць ад добрай або злой волі адміністрацыйных уладаў, вышэйшай або ніжэйшай катэгорыі“. „З духоўнае школы міністэрства творыць нейкія пробы, выконваныя часта без паведамленьня духоўнай уладзе“. „Ніжэйшае рэлігійнае навучаньне зусім ня існуе“. Духавенству катэгарычна забаронена „нядзельная“ школа для вучэньня пры цэрквах дзяцей пачаткаў веры, царкоўна-славянскае мовы і царкоўнага сьпеву“. „Да апошняга часу большасьць духавенства лічыцца за „obcokrajowców“ і ледзь таляруюцца, будучы пазбаўляных элемэнтарных правоў“ і г. д. Вось якую характарыстыку дае афіцыяльная царкоўная ўлада, з гэтага відаць, што нічога не перавышыў ў маей папярэдняй прамове.

На жаль мушу сьцьвярдзіць, што за гэты апошні год пад уладай ураду „маральнага аздараўленьня“ гэтае палажэньне не палепшылася. Каб не быць галаслоўным прытачу факты.

Яшчэ ў 1921 годзе ў абураючы спосаб у часе набажэнства была адабрана праваслаўная царква ў Новым-Двары, Сакольскага пав. Усякія заявы і просьбы парафіян аб звароце ім гэтай царквы асталіся бяз вынікаў. Мясцовы ксёндз ужо пачаў перабудоўваць тую царкву на касьцёл, хоць касьцёл ёсьць блізка. Парафіяне зьвярнуліся ў Сойм. У 1923 годзе ў Новы-Двор выяжджала ў поўным складзе соймавая камісія, якая прызнала рацыянальнымі дамаганьні парафіян і аднагалосна выразіла апінію, што зьнішчэньне царквы належыць зараз-жа прыастанавіць і што ўрад павінен прыхіліцца да направы зьнішчанай часткова Царквы.

У той час яшчэ ня было „маральнага аздараўленьня“ і дзеля гэтага ўрад трохі лічыўся з апініяй уставадаўчых палат. Міністэрства рэлігійных вызнаньняў ужо ўлажыла адзін за другім два праекты коштаў гэтай царквы, але пасьля праекты тыя былі схаваны ў бюрка, а мясцовы ксёндз, пачуўшы ў паветры „маральнае аздараўленьне“, ізноў патроху ўзяўся зьнішчаць царкву. Цяпер парафіяне просяць, каб ім пазволена было адбудаваць царкву на ўласны кошт, але-ж і гэтага ім не даюць. Некаторыя вёскі гэтай парафіі ад найбліжэйшай царквы знаходзяцца ў адлежнасьці 18 кілёмэтраў. „Маладыя парафіяне — гэтак пішуць верныя гэтай парафіі — сьвяточнымі днямі, вынікам вялікай адлежнасьці ад царквы, шукаюць забаўкі ў пьянстве і ў картачнай ігры, мёртвыя хаваюцца без абрадаў, дзеці астаюцца бяз хрысту, многа верных бяз споведзі і г. д. Няхай паны скажуць: для каго гэта ўсё робіцца, каму гэта патрэбна: каталіцкаму касьцёлу? Дзе той „tertius gaudens“, які скарыстаў з гэтае непатрэб-

нае барацьбы? Злажыў я ў гэтай справе прапазыцыю ў Сэнаце, маючы хоць і слабую надзею, што гэтая прапазыцыя будзе хутка пастаўлена на пленум Сэнату, а цяпер аб гэтым болей гаварыць ня буду.

Аднак-жа прашу ўзяць пад увагу, што гэты факт не адзіны, а толькі найболей тыповы. Магу прытачыць факты і іншага роду. У Саловічах, Барановіцкага пав., дзе ледзь можна налічыць 500 каталікоў пры 4.000 праваслаўных, дзе ёсьць добры касьцёл, адабрана праваслаўная царква на падставе таго, што яна некалі была ўніяцкаю. Разам з царквою адабрана каля 180 дзес. царкоўнай зямлі для асаднікаў і парафіяльны дом. Замест гэтага дана 33 дзес. пад лесам, але забаронена карыстацца гэтым лесам і зямлёю да таго часу пакуль урад не прадасьць гэтага лесу і пакуль гэты лес ня высячэцца, а адначасна змушаюць народ будаваць новую царкву ўласнымі сродкамі. Чым, як ня кпінамі можна назваць гэтакія факты.

Яскравым прыкладам бяспраўнасьці духавенства можа служыць факт, які маем з 80-гадовым сьвяшчэннікам Арэнем, які з дзядоў і прадзядаў паходзіць з гэтага краю і ня гледзячы на гэта ў працягу некалькіх гадоў ня можа атрымаць правоў грамадзянства. Аб гэтым факце два гады таму назад гаварыў з гэтай трыбуны ў часе дыскусіі над бюджэтам мін. унутр. спр. мой калега сэн. Назарэўскі. Ад таго часу гэтая справа зьмянілася на толькі, што Арэнь мае ўжо ня 80, а 82 гады.

А што зроблена з нашымі духоўнымі сэмінарыямі? Замест духоўных школаў маем варштаты для палёнізацыі нашых дзяцей і ператварэньня іх на духоўных палёнізатараў у будучыне. Не магу ня ўспомніць з пачуцьцём надта вялікага зьдзіўленьня, як 1925 годзе ў часе дыскусіі над бюджэтам міністэрства вызнаньняў мой калега кс. сэнатар Мацеевіч, адказваючы на маю прамову, са словаў нейкай Лунінай, гаварыў аб нейкім няпрыстойным паступаньні вучняў духоўнай сэмінарыі ў Вільні ў прысутнасьці свайго рэктара і антыпольскай дэманстрацыі, якая быццам мела там месца. (кс.-сэнатар Мацеевіч. Навошта Пан аб гэтым успамінае; бо-ж мы ўжо аб тым забылі?) Дык і добра, няхай Пан прыпомніць. Я мала даю веры тым крыніцам, на якія паказвае кс.-сэнатар (Луніна, на колькі знаю, — вядомая вуніцкая дзеячка).

Унутранае жыцьцё Сэмінарыі ад таго часу як я быў алтуль адсунуты мітрапалітам Юрыем пры супрацоўніцтве ўраду і аднаго быўшага бальшавіцкага камісара, мне таксама мала вядома, толькі з чутак, але, калі хоць частка таго, аб чым ён гаварыў ёсьць праўда дык, якім яскравым гэта можа быць доказам але-ж не, таго аб чым гаварыў шаноўны калега. Гаворачы аб тым, ён, — ня ведаю на якой паставе,— зварочваўся з закідамі да мяне. Закід не па належнаму адрэсу. Сучасная Сэмінарыя, гэта— дзіця міласьці паміж архімадрытам Пілінам, Марозавым і міністэрствам вызнаньняў і я з гэтай справаю ня маю нічога супольнага. А гэтыя прыклады гавораць аб тым, што прымусовая палёнізацыя незаўсёды дае добрыя прыклады, аб якім паны думаеце. Некаторых можа гэта і палянізуе, але-ж разам з гэтым творыць і адваротную. Здаецца мне — магліб паны пераканацца ў гэтым на падставе ўласных дасьледаў, — пробы русіфікацыі Вас самых. Дык, ці-ж ня было-б найлепш і найпрактычней з усіх паглядаў ствaрыць навучаньне моладзі на шырокіх культурных падставах, якое-бы вучыла любіць перадусім свае, але і шанаваць, і разумець чужое. Вось гэта той адзіны грунт, на якім мусімо ставіць кожнае навучаньне, дзе ня можа быць месца ані для шавізму, ані для палітыкі. Пакуль быў на становішча рэктара гэтай сэмінарыі, праўда, не пялі мы роты (польскі гімн — прып. Рэд.) на кожнай малітве і на набажэнстве ў царкве, але і на робілі мы палітычных дэманстрацыяў.

З жыцьця студэнтаў.

Беларускаму студэнству трэ' было-б задумацца над тым, што ў канцы гэтага году павінен адбыцца агульны гадавы зьезд беларускага студэнства. Гэты зьезд павінен нас тым больш цікавіць, што на ім будзе абраны дэлегат на конфэрэнцыю Міжнароднай Студэнскай Конфэрэнцыі (СІЕ) ў Рыме. Беларускаму студэнству каштавала шмат працы, каб, нарэшце, яго цэнтральная арганізацыя стала сябрам Міжнароднай Студэнскай Конфэрэнцыі. Першая спроба ў 1924 г. на кангрэсе ў Варшаве не дала пазытыўных вынікаў і толькі пасьля натужнай працы часьціны беларускага студэнства ўдалося дабіцца таго, што канфэрэнцыя СІЕ ў Празе ў 1926 г. прыняла Аб'яднаньне Беларускіх Студэнскіх Арганізацыяў (АБСА) як вольнага сябру, не зважаючы на пратэсты нашых ворагаў. Цікава адзначыць, што разам з Масалямі (ОРЭСО) пратэставалі нашы зьменатычнікі. Вось дык коопэрацыя: расейскія манархістыя і беларускія зьменатычнікі! Патрыятызм! Ці можна іх пасьля гэтага назваць Беларусамі?

Вось цяпер, як сябры СІЕ, мы павінны выкарыстаць ўсе магчымасьці каб умацаваць сваё міжнароднае становішча, а таксама дабіцца некатарых выгад для сяброў СІЕ, якія асаблівую вагу мелі-б для нашага студэнцтва, як напрыклад, раўнапраўнасьць дыплёмаў высокіх школаў ува ўсіх гаспадарствах і інш. Апрача таго пры пасярэдніцтве СІЕ маем магчымасьць стыкацца з рожнымі сусьветнымі студэнцкімі арганізацыямі, як і паасобнымі сябрамі. Думаю, што ні адзін з цяперашніх студэнтаў стане выдатным палітыкам у будучыні, які з цяперашняй спаўпрацы ў СІЕ будзе нас знаць і нашым прадстаўнікам ня трэба будзе талкаваць, што Беларусы гэта не белыя Русы (белагвардзейцы), што жывуць не на берагох Белага мора, а якраз у цэнтры Эўропы і таксама, што ня ўсе Беларусы ў Польшчы „bolszewicy“. Праца для нашага студэнцтва ў гэтым кірунку вельмі цяжкая, бо ўсюды прыходзіцца ісьці вошчупкам, а наша старэйшае грамадзянства ня лічыць патрэбным хоць трошку нам памагчы. Трэба часопісь выдаць, студэнты мусяць прадаваць карткі на абед, трэба дэлегата паслаць на зьезд, нясі пальто ў лямбард і ўрэшце, даведаваемся з якога небудзь „Прамeня“ аб нейкіх чорных сродках. Бязумоўна маючы „белыя“ сродкі можна гаварыць аб чорных. Ня гледзячы аднак на ўсе перашкоды наша студэнцтва павінна між сабою моцна аб'яднацца і стаць на здаровы грунт грамадзкае супрацы і супольнага даверу.

Студэнт.

Ніколі не зністажай газэты, прачытаўшы дай яе суседу.

З жыцьця пад Польшчай.

Паседжаньне Сойму.

22-га г. м. адбылося паседжаньне Сойму. Самым цікавым пытаньнем на парадку дня стаяла прапазыцыя аб выказе няверы міністрам Незабытоўскаму і Мэйштовічу. Абодва гэтыя міністры—манархістыя па сваім палітычных паглядах і абшарнікі. Большасьць Сойму, як ведама, складаюць буржуазныя прадстаўнікі, дык і вышла, што прапазыцыя аб выказе гэтым міністрам няверы адпала. Знача—Сойм згаджаецца з абшарніцкімі паглядамі.

Пасьля адчытаньня рэзультатаў галасаваньня—была пададзена прапазыцыя аб выказе няверы ўсяму габінэту міністраў у тым і маршалку Пілсудскаму. Сойм не згадзіўся на'т паставіць гэтую прапазыцыю на парадак дня. Пасьля гэтага некаторыя паслы сталі крычаць „Далоў фашыстаўскі ўрад!“ Паслоў, якія паднялі гэтакі крык, выправадзілі з соймавай салі, а маршалак зачыніў паседжаньне.

Ліквідацыя Грамады і Незалежнай Партыі Хлопскай.

Як ужо ведама, дык вышэй паданыя партыі абвешчаны нелегальнымі і належаць да іх забаронена. Пры гэтым абвешчана, каб нябаўна аддаць уладзе ўсе партыйныя акты (праграмы, інструкцыі, пратаколы паседжаньняй, рожныя друк, партыйныя білеты, пячаткі, штампы, маемасьць і фундушы г. зн. грошы). У сувязі з гэтым адбыліся вобыскі па гурткох і камітэтах. Ёсьць новыя арышты. Хто будзе далей належаць да гэтых партыяў, дык будзе карацца па ўсеў жорсткасьці закону.

Яшчэ аб Ваявудзкім.

На паседжаньні Сойму 22 г. м. маршалак Сойму прачытаў пастановы маршалкоўскага суду ў справе пасла-дэфэнзыўшчыка Ваявудзкага. Пасьля гэтага ў сваёй прамове зазначыў, што згодна тых фактаў, якія ёсьць адносна пасла Ваявудзкага, дык яго (п. Ваявудзкага) нельга назваць праступнікам проці пісанага права (проці Польшчы—прып. Рэд.), але-ж паміма гэтага ёсьць маральнае права, якое пас. Ваявудзкі бязумоўна парушыў.

Знача, нашыя вывады падцьвярджаюцца. Пасол Ваявудзкі будучы агентам дэфэнзывы, працуючы на карысьць дзяржавы, ня можа за гэтаю дзяржаваю быць пакараны, але-ж выдаючы дэфэнзыве сэкрэты Беларускага Пасольскага Клюбу і робячы даносы безумоўна вінават перад намі і перад сваім сумленьнем. Нават маршалак Сойму залічыў пасла Ваявудзкага да праступнікаў, нават маршалак Сойму лічыць за праступнасьць быць паслом і дэфэнзыўшчыкам, а Антон Луцкевіч, лічачы сябе Беларусам, змагаром і барацьбітам за правы Беларускага Народу і працоўных, апраўдаў Ваявудзкага.

Польскі гандлёвы флот.

У Вільні гэтымі днямі адбыўся зьезд прадстаўнікаў марскога і рэчнага гандлёвага флоту, на якім выясьнілася, што адно вольнае места Данцыг мае ў 4 разы большы флот як уся Польская дзяржава.

Канец лодзінскай забастоўкі.

Лодзінская забастоўка кончылася. Работнікі сталі працаваць. Справа аб павышэньні зарабатнай платы са згоды работнікаў і працадаўцаў пашла на разгляд ураду.

Паэтыцкая творчасьць Янкі Купалы.

(З нагоды 20-летняга юбілею яго лягэратурнай творчасьці: 1905—1925).

1. Творчасьць лірыка-эпіцкая.

V. „Безназоўнае“.

(Працяг).

Пераходзячы да II-ой групы вершаў—„мяшаной“, прадусім трэба падчыркнуць тое, што яна з боку вартасьці мастацкай і літэратурнай, значна перавышае групу I-ую.

Зьмест яе вельмі рожнародны.

Тутака знаходзім мы і матывы вясковыя і вершы гумарыстычныя і фантастычныя і настроі і пераклады, а ў самым канцы зборніку, няма ведама чаму, заблукаўся на'т драматычны абраз „*На папасе*“, які ўжо быў раз друкаваны ў зборніку „*Шляхам жыцьця*“.

Ужо першы, поўны настрою, верш гэтай групы п. н. „*Ваяк*“, утрыманы ў форме, набліжанай да рыцарскай бальляды, ёсьць даволі цікавым і арыгінальна апрацаваным творам; гэтак-жа заслугоўвае на ўвагу і чарговы верш з сымбалічна-патрыятычным зьместам: „*А ў бары, бары...*“, які ёсьць цікавы праз тое, што пісаны ён здаецца, з боку формы, пад моцным уплывам польскіх поэзыяў Жулаўскага.

Вагульлі, па кольку можна судзіць па зьместу і формы некаторых вершаў Купалы, а гэтак-жа з яго перакладаў,—найбольшы літэратурны ўплыў маюць на яго: А. Міцкевіч, Л. Сыракомля, М. Канапніцкая і Ю. Жулаўскі, якія відаць блізкі яму па духу.

З'явішча гэта будзе для нас зусім натуральным і зразумелым калі ўспомнім, што Купала—каталік, паходзіць з дробнае, фальварачнае шляхты і выхаваны ў духу заходняй культуры.

Адным з лепшых твораў ня толькі ў гэтай групе, але і ўва ўсім зборніку з'яўляюцца 2 імпрэсыі, злучаныя супольным назовам: „*Крым*“ (ст. 44—45), пісаныя пад уражаньнем пабыту Купалы ў Крыме, восеньню 1923 г.

Характэрным ёсьць ў іх тое, што Купала хоць і адчувае з аднаго боку хараство прыроды Крыму, аднак, навыкшы змалку да шэрага неба сваей паўночнай бацькаўшчыны, чуецца прам'такі прыгнечаным гэтай чужой яму пышнасьцю знойнага паўдня і сумуе па родным краі, а ізноў прыгожыя палацы і каменныя стужкі пуцін, нагадываюць яму прадусім тую шэрую грамаду рабачаяў, якая будавала іх за марны грош.

„На узьбярэжжы Крымскіх вод
„У неба сінь глядзіць Ай-Петры, —
„Над ёй аблокаў карагод,
„Пад ёй прапасьцістыя нетры.

„Глядзіць Ай-Петры ў дол з вышын
„На белы хаты, на палацы,
„На стужкі каменных пуцін —
„Плады нявольніцкае працы.

„А я — з далёкіх ніў пясьняр —
„Па Гаспры з куту ў кут снуюся,
„Гняце мне думкі Крыму чар,
„Маркотна мне без Беларусі“.

Тут-жа побач знаходзіцца *найлепшы* верш усяго зборніку, першарадная пэрліна беларускае лірыкі—кружаўная імпрэсыя „*Лясное возера*“ (ст. 46); вось яе змест:

„Дрэмле абсаджана лесам адвечным,
„Цінай засланае возера ў лесе;
„Шастае сьціха асока і аер,
„Нудныя казкі куст з кустам шапоча.

„Сосны і вязы, дубы і асіны
„Вокала возера вартай пасталі,
„Долуківаюць паклоны нямыя,
„Небу малітву таёмную твораць.

„Возера! Возера! Йду к табе сумны
„Соннаю пушчай, амшалаю сьцежкай,

НАВІНЫ.

— Арышт кс. В. Гадлеўскага. Надоячы паліцыя арыштавала ў Жодзішках кс. В. Гадлеўскага і вывезла яго ў Варшаву, дзе пасадзіла ў Макатоўскі вастрог.

Кс. Гадлеўскі, знаны ўсім патрыёт-Беларус, які за сваю працу на адраджэнскай ніве быў засуджаны на 2 гады адседкі ў кляштары.

— Ці гэта праўда? Пад гэтакім запытаньнем віленскае польскае „Słowo" падае вестку, быццам у куратoрыі школьнага акругу ідуць направы папярэдняе дзейнасьці нейкай камісіі, што кваліфікавала польскае вучыцельства. Гэтая камісія нарабіла шмат „памылкаў" вызначаючы пэнсіі вучыцельству вышэй чым належала, дык цяпер кураторыя гэтую пераплату спаганяе з вучыцельства, а таксама хоча сыскаць і з тых вучыцелёў, якія ўжо звольнены: ім кураторыя пагражае судом.

— Мытныя льготы на бульбу. Ёсьць распараджэньне аб адмене пошліны на бульбу, якая будзе прывазіцца зза граніцы на насеньне.

— Рэдактары пад суд. 23 г. сакавіка пацягнулі да судовае адказнасьці рэдактараў польскае газэты „Przegląd Wileński" літоўскае „Vilnaus Aidas" першы за зьмяшчэньне ў № 5, а другі ў № 27 сваіх часопісаў, артыкулаў пратэсту проці высяленьня ксяндза Шымашкі.

— У бюро пасярэдніцтва працы. Дзяржаўны ўрад пасярэдніцтва працы будзе сам сваімі кандыдатамі з ліку безработных запаўняць усе вольныя месцы працы. Дзеля гэтага ўсе працадаўцы абавязуюцца аб усіх патрэбах іх у работніках паведамляць бюро пасярэдніцтва працы.

— Вэнгерскія спартоўцы. 22 і 23 г. сакавіка ў Вільні былі два вэнгерскія спартоўцы, якія надумаліся пехатою ў працягу 1926–1932 гадоў абыйсьці ўвесь сьвет. Яны ўжо прайшлі некалькі дзяржаваў.

Польскі дзяржаўны бюджэт.

Абрады над польскім дзяржаўным бюджэтам закончаны. Аканчальныя цыфры прыняты: даходаў налічана—1.990.539.942 злоты, а выдаткаў—1.973.427.217 злотых. Згодна гэтакаму пляну, дык у бягучым годзе ў польскім скарбе павінна астацца—17.112.725 злотых. На паперы дык аблічана лоўка, толькі ня ведама як гэта будзе на практыцы.

Новыя 5-ці залатоўкі.

25 г. м. пушчаны ў зварот новыя грашовыя банкноты па 5 злотых. Новыя паперкі розьняцца ад папярэдніх колярам і рысункамі, вымер той самы, тая самая вартасьць, ці набытая сіла.

Вымена 50-ці залатовак.

Нядаўна былі пушчаны ў зварот банкноты па 50 злотых, друкаваныя на зусім благой паперы, якія надта хутка нішчацца, дык цяпер пастаноўлена браць 50 грошай, за памен у банку гэтых благіх паперак на навейшыя.

Дык кожны, хто ўмее чытаць, спяшайся выпісаць сваю газэту „Сялянскую Ніву".

Аб маральным брудзе.

Знаны на віленскім бруку, калега пасла Ваявудзкага, п. Антоні Луцкевіч напісаў сам да сябе пісьмо аб нейкіх напэмтыванінях і зьмясьціў яго ў аднадзёнцы „Наш Водклік". Ясна, што проці яго брудны асобы і прадажнай працы, а цераз гэта надта шкодны Беларусам, ніхто цішком гаварыць ня зьбіраўся: аб гэтым гаворыцца адкрыта і голасна. Да гэтага пісьма А. Луцкевіч прычапіў і п. Сьвяневіча, таго Сьвяневіча проці якога мы ў сваіх артыкулах зусім і фактычна ніякіх закідаў і цішком яму не рабілі.

У тым-жа пісьме А. Луцкевіч гавора аб даносах на яго, але-ж і гэта таксама пустагук, бо ніякія даносы на калегу і абаронцу агента дэфэнзывы пасла Ваявудзкага рабіць не карысна і не патрэбна. Акрамя гэтага, каб гаварыць аб даносах, — трэба мець фактаў, дык няхай-жа п. А. Луцкевіч дасьць факты, калі і каму на яго рабіліся даносы? Не на толькі неразсудныя сябры Саюзу, каб мець супольнасьць з дэфэнзываю, ды яшчэ з даносамі на пасярэдняга супрацаўніка дэфэнзывы.

Пішучы аб перадавіцы „Сял. Нівы" А. Луцкевіч гавора: „ксяндзоўска - ярэмічаўская банда ўжо публічна адважылася зрабіць мне нягодны, сьведама ілжывы закід, быццам я даваў п. Ваявудзкаму „інфармацыі" аб Беларускім Пасольскім Клюбе."

Дык вось, паглядзімо на гэта! — Тое што ён называе нас ксяндзоўска - ярэмічаўскай бандай, дык гэта можна вытлумачыць тым, што ўсялякія супрацоўнікі, ці інфарматары дэфэнзывы інакш ня могуць лаяць шчырых Беларусаў, што працуюць супольна на карысьць адраджэньня Беларускага народу. Гаварыць-жа аб прадажнай скуры А. Луцкевіча ня трэба адвагі, а калі ён прыдае сам сабе павагі, дык яна нікога не абавязуе. Што датычыць „нягоднасьці і сьведама - ілжывасьці" зробленых А. Луцкевічу закідаў, дык гэтыя словы не апраўдаюць яго, бо факт астаецца фактам. І вось гэты факт яшчэ раз прыпомнім.

Пасол Ваявудзкі сам прызнаўся на маршалкоўскім судзе, што ён быў агентам вайсковай дэфэнзывы і рабіў даносы на Беларусаў, выдаючы сэкрэты Беларускага Пасольскага Клюбу. Дык пазвольце запытацца: — дабро ці зло рабіў п. Ваявудзкі нам Беларусам і ці вінават ён перад намі?

— Ясна, што пасол Ваявудзкі, робячы злую справу Беларусам, крыўдзіў нас, а ў гэтым і вінават перад намі. Але-ж, ня гледзячы на гэта, А. Луцкевіч публічна апраўдае п. Ваявудзкага і аб яго нявіннасьці не падае фактаў. Дык з гэтакае пастаноўкі гэтага пытаньня, сама па сабе вынікае сутнасьць, што, калі А. Луцкевіч бароніць п. Ваявудзкага, дык знача паміж імі ёсьць супольнасьці, знача яны супрацоўнікі. Каб падмацаваць гэта пазволім сабе зьвярнуцца да недалёкай мінуўшчыны. Пасьля таго, як была абвешчана незалежнасьць Беларусі, дык польскі ўрад прэтэндуючы на яе — ніяк ня меў адвагі адкрыта скасаваць Беларускую Свабоду, яму неабходна трэ' было зрабіць гэта ўкосным шляхам і вось, угаварыў тагачаснага Старшыню Беларускай Рады Міністраў А. Луцкевіча, каб ён узяўся за гэта. У гэтых мэтах А. Луцкевіч прыехаў з Парыжа, дзе ён быў на эміграцыі і ўзяўся праводзіць палёнафільскую палітыку. Прадстаўніком польскага ўраду па гэтых справах быў сучасны пасол Ваявудзкі, які хацеў атрымаць мандат ад Беларускае Рады ў Менску на Беларусь. Гэта ім, як Луцкевічу так і Ваявудзкаму, не ўдалося, бо большасьць Рады не згадзілася, а пасьля Менск занялі бальшавікі. Але-ж супрацоўніцтва на палёнафільскім грунце паміж Луцкевічам і Ваявудзкім распачалося. Луцкевіч прадаў Ваявудзкаму сябе тады. З усяго гэтага бачым, што наш закід Луцкевічу аб супрацоўніцтве з Ваявудзкім ня ілжывы.

Далей А. Луцкевіч апраўдае сябе тым, што ён не будучы пaслом ня мог ведаць сэкрэтаў Белар. Пас. Клюбу. Праўда, што ад пасольства А. Луцкевіч адказаўся, але-ж замест сябе дапамог прайсьці ў Сойм гэтакім асобам якія былі яму вернымі, дык яны мо' хоць і шчырыя Беларусы, але-ж папаўшы ў луцкевічаўскую сетку ня маглі таіць сэкрэтаў ад свайго шэфа і манарха. На гэтым і разыгралася сучасная трагэдыя. Ясна што ў Беларускім Клюбе ніякіх праступкаў ня было, але-ж „сэкрэты", пры луцкевічаўскай здольнасьці перакручваць факты рабіліся сэкрэтамі і цяпер ствараецца тое, што паслом прыходзіцца сядзець пад арыштам. Дык вось, пішучы перадавіцу „Гангрэна", бралася пад увагу толькі гэта. І якраз на гэта Луцкевіч прызнаўся, што адказаць лічыць немагчымым і праўда, лаянкаю фактаў не пераможаш. Ня могучы адказаць на закід аб яго прадажнасьці, А. Луцкевіч сам робіць некаму закід у нейкай прадажнасьці, ужываючы „моцных" лаяльных слоў.

Наагул у сваім пісьме А. Луцкевіч ужыў многа „бруковых" вульгарных словаў не падаўшы фактаў на сваё апраўданьне, дык гэтым выявіў сваю неэтычнасьць і баламутства розуму, якое не пакінула яго на'т пасьля ўжытага спэцыяльнага на гэта адпачынку.

Можна лічыць, што гэтым высьветлілася ўсё, адносна ролі пасла Ваявудзкага ў дэфэнзыве і Луцкевіча ў іх супрацоўніцтве і прыяцельстве. Наступнае пабачым.

Піліп Нікель.

* * *

Я сягоньня душой
Распаліў трыбуляр.
Ходзьце, браця, са мной,
Пойдзем кадзіць Пагоні аўтар;
І паложым шнурок
З сэрцаў нашых ахвяр;
Ходзьце, браця, са мной,
Пойдзем кадзіць Пагоні аўтар...
Я сягоньня душой
Распаліў трыбуляр.
Мо' расыпіцца рой
Апляваўшых нас мар.
Ходзьце, браця, са мной,
Пойдзем кадзіць Пагоні аўтар...
Я сягоньня душой
Распаліў трыбуляр.

Што дзеецца ў сьвеце?

Сытуацыя у Кітаі.

Як ведама, дык значная частка кітайскага места Шанхаю занята канцэсіямі іншых дзяржаваў якія абараняюцца чужымі вайскамі. Цяпер, калі кантонцы занялі Шанхай, дык канцэсійную частку не зачапілі, каб не выклікаць канфлікту з другімі дзяржавамі. Работнікі дамагаючыся падпарадкаваньня ўсяго Шангаю кантонскаму ўраду абвясьцілі забастоўку на фабрыках чужынецкіх канцэсіяў.

„Жоўтае лісьце шасьціць пад нагамі,
„Шчокі калючка сасновая шчыпе.
„Сам з сабою на-сам пад дубам
[саджуся, —
„Вочы і думкі пабеглі далёка...
„Сьцішна над возерам, воблачна
[ў небе...
„Недзе запелі Узьвіжаньне гусі.

Пісаны гэты дасканальны верш яшчэ у восені 1919 г.

З іншых вершаў гэтае групы трэ' ўспніць: панурага „Гругана" (ст. 50); дасьціпнага „*Бая*" („Бегаў бай па сьцяне, у чырвоным каптане..."; ст. 63) і дасканальна напісанае, едкага „*Поэта і цэнзора*" (ст. 78); іранічнае „*А зязюлька кукавала...*" (ст. 65); цікавага сваім добрым гумарам і ўмелым насьледаваньнем крыкаў рожнай жывёлы і г. п. „*Караля*", якім аказваецца звычайны пастушок, даглядаючы стада (ст. 72) і ўрэсьце—два, дасканальныя як засёды ў Купалы, пераклады з польскага: магутны, поўны глыбокага трагізму „*Хаўтурны марш*" — Корнэля Уейскага (ст. ст. 55—61) і гумарыстычная байка вершам „*Дзед і баба*"—Я. Крашэўскага (ст. ст. 75—77).

На спэцыяльную ўвагу заслугоўвае тут яшчэ невялікі дыялёг, п. н. „*Сын і маці*" (ст. 67—70), які павінны знайсьці сабе пачэснае мясца ўва ўсіх беларускіх школьных хрыстаматыях; як твор непараўнаны дзеля нацыянальнага асьведамленьня беларускіх дзетак.

Гэтым канчаем агляд зборніку „*Безназоўнае*".

Канчае, адначасна з гэтым, частку І-шую нашага агляду, ласьне: „*Творчасьць лірыка-эпічную*", успомнім тут пра яшчэ адзін мала вядомы твор Купалы, які належыць да гэтай самай групы: невялічкую, гістарычную поэму п. н. „*Песьня аб паходзе Ігара*", якая друкавалася ў часопісі „*Вольны сьцяг*" у Менску ў 1921 годзе (№№ 5—6) і дасюль яшчэ ня выйшла асобнай кніжкай.

Неадкладнае выданьне яе, з'яўляецца аднэй з пяршэйшых задач у гэтай краіне.

У канцы, на падставе двух апошніх зборнікаў поэта, адзначым, што, па нашаму скромнаму прананьню, Купала, прынамсі ў творчасьці лірыка-эпіцкай, дайшоў да свайго творчага зэніту.

Я. Сьветазар.

(Канчатак).

Як упісацца у Беларускі Сялянскі Саюз.

Падпішчык, які добра зразумеў, што Беларускі Сялянскі Саюз зьяўляецца партыяй, якая запраўды адважна бароніць інтэрэсы нашага сялянства, павінен неадкладна ўпісацца ў свой Саюз. З гэтае мэтай трэба пасдаць у Цэнтральны Камітэт аткрытку (Вільня, Завальная 6—5) з просьбай прысдаць бляннкеты заявы і анкеты, інструкцыі і праграму.

Да нас пішуць.

Суботніцкая бугальтэрыя.

Бугальтэрыя наагул вельмі цікавая навука. Цікавая бугальтэрыя італьянская, цікавая амэрыканская, а найцікавейшая і найпрасьцейшая гэта ўжо, напэўна, суботніцкая. Вось прыклад: авёс на рынку ў нас каштуе 5 зл. за пуд, а па суботніцкай гміннай бугальтэрыі ён выходзіць $12^1/_2$ зл.; сена каштуе на рынку $1^1/_2$ зл., а па гэтай бугальтэрыі 2 зл. 30 гр. Выходзіць усё гэтак за тым, што войт наш па яго собскіх словах, мае поўную кваліфікацыю на войтаства. Як „кваліфікаваны“ чалавек, ён для ўсякіх закупаў стварыў камісію з трох радных. І вось гэта „камісія з трох“ едзе на гмінным каню купляць для гмінных-жа каней авёс. У дзень яна закупіць два пуды і заплаціць 10 зл., а дыеты атрымае 15 зл. дык і выходзе, што пуд аўса каштуе $12^1/_2$ зл. Сена гэтаксама. І вось нашыя сяляне ня хочуць прызнаваць такой новай бугальтэрыі і абураюцца процiў яе, а староства і соймік лідзкі глядзяць на гэта неяк праз пальцы. (А мо' і самы навучыліся такой бугальтэрыі). Гледзячы на гэткія парадкі міма волі думаецца, ці не ўзяла Ліда ў спадчыне па Валожыне засады: „Нам разумных і граматных войтаў ня трэба; чым войт дурнейшы тым для нас лепш“. Гэткія словы заўсёды паўтараў заступнік інспэктара п. Радзевіч. Во каб не трымалася Ліда гэтай засады, дык нашага войта на яго становішчы напэўна ня ўдзяржала-бы ніякая сіла. Наш пробашч кс. Жэброўскі, de facto зьяўляецца войтам, бо ні аднэй паперкі войт de jure не падпіша, пакуль не сходзіць на плябанію замальдаваць. У канцы ўсіх канцоў мы маем шмат „nakazów płatniczych na podatek deficytowy“.

Рыбацкі.

Гаспадарскі аддзел.

Як вывесьці сажу з пшаніцы.

Кожнаму гаспадару, каторы сее пшаніцу, вядома, як вялікую шкоду робіць сажа. Добрая палавіна каласоў струхлее, а ад гэтага і прыбытак зьменшыцца на палавіну. Апрача таго, мука, дзе было многа сажы, шкадлівая як для чалавека, так і для жывёлы. Вось сажа па лаціні (ustilago tritici) і (tilletia tritici) гэта ёсьць хвароба ды іншэ і заразная, якую як і ўсякую іншую трэба лячыць. Трэба заўсёды памятаць прыказку: „што пасееш тое пажнеш“. Вось-жа, хто ня хоча каб сажа псула яму пшаніцу, хай сее як найчысьцейшым насеньнем. Некалькі пылінак сажы хопіць каб занячысьціць морг пшаніцы. Каб збавіцца сажы, гаспадары хапаюцца за розныя спосабы. Заграніцаю кожны гаспадар ужывае дзеля гэтага тога ці іншага марыла. У нас-жа найчасьцей пшаніца з сажаю мыецца або чыстаю вадою, або ў найлепшым выпадку да вады дадаецца колькі драбкоў т. з. сіняга камня ($CuSO_4$) Звычайна ў першым выпадку саўсім небывае жаднай карысьці, у другім вельмі слабая.

Маю на мэце падаць адзін практычны спосаб марэньня пшаніцы ў т. зв. 2% бордаўскай юшцы (раствор 2 кг. сіняга камня і 2 кг. паленай вапны ў 100 літрах вады.

Прыгатаўляецца юшка ў гэткі спосаб: адмераўшы 100 літраў вады да дзеравяннай пасудзіны (цэбар ці інш). Завешваем ў ваду торбачку з сінім каменем ($CuSO_4$) на ноч, паленую вапну (CaO) ў другоў дзеравяннай пасудзіне і распускаем вапну на малако цераз ноч, на другі дзень мешаем вапну з растворам сіняга камня. Пшаніцу, якую маемся сеяць за адзін два дні, пасыпаем у асобную пасудзіны. Паліваем юшкаю так, каб пад пшаніцаю юшка паднялася болей-меней на тры цалі пры гэтым часта мешаем дзеравянную лапатаю. Ніколі ня трэба ўжываць пасуды або лапаты жалезнай. Пшаніца мокне ў юшцы ад 24 да 36 гадзін; потым зьліваем юшку, а пшаніцу сушым і сеем. Юшка добра ўчынкуе праз цэлы тыдзень, аднак ня больш. Старая юшка ня мае тае сілы як сьвежая. У аднэй юшцы можна пяць, шесьць разоў мачыць пшаніцу і ўсякі раз учыпак будзе добры. Дык вось пяць, шесьць гаспадароў могуць супальна зрабіць юшку і мачыць пшаніцу адзін за другім. Хто патрабуе менш як 100 літраў юшкі, можа зрабіць 50 або 25. Трэба аднак заўсёды дбаць каб на 100 часьцін вады прыпадала 2 часьціны сіняга каменя і часьціны вапны; так на 50 л. вады — 1 кг сіняга каменя 1 кг. вапны, на 25 л.—$^1/_2$ кг. сіняга каменя $1\ ^1/_2$ кг. вапны.

М. Жук.

Земскі камісар.

Земскі камісар Нясьвіскага павету, гэтак даўся ў знакі насяленьню свайго павету, асабліва сялянам, што кожны, хто меў да яго якую-колечы справу, адзываецца аб ім вельмі блага. І ня пытайся, кожны адкажа, што наш камісар—гэта дрэнны чалавек. Урадуе камісар па серадах, што-тыдзень, як кажа вывешанае абвяшчэньне на дзьвярах яго канцэлярыі. Згодна з гэтым абвешчаньнем селянін, з заявай аб прырэзцы зямлі ў руках стараецца трапіць да пана камісара на сераду. Аднак часта бывае так, што прыехаўшаму інтэрасанту адказваюць, што камісара няма ў дому і прапануюць прыехаць у наступную сераду. Добра, калі такі селянін-інтэрасант, жыве недалёка ад Несьвіжа, а калі вёрст за 40—50, дык прыходзіцца таму блага. Яшчэ і з гэтым можна пагадзіцца, калі ёсьць дарога і лёгка прыехаць, але вось калі няма дарогі, бездарожжа, дык як тады дабрацца да камісара? Любіць вінаваціць гэту-ж самую дарогу і сам камісар, калі чамусьці спозніцца прыехаць на азначаны дзень у вёску, хаця-ж яго тройца добрых коняў не павінна баяцца гэтай дарогі.

Заяву вашу, калі ў добрым гумары дык прыме, а калі не, то прычапіўшыся да чагокольвек, як напр. памылак у мове, скажа напісаць заяву на нова. Прыймае інтэрасантаў па выбару. Хто багацей і знацей, таго і спаткае, і руку падасьць, і ў крэсла пасадзе, і пагаворыць добра, на'т і да дзьвярэй праводзе і ў тры мігі адправіць да хаты.

Наш камісар, або як яго сяляне называюць „рабыя порткі“ (бо заўсёды прыяжджае на вёску ў рабых портках), вельмі добры для паноў, энэргічна бароніць інтарэсы нашых абшарнікаў, але для нас сялян, такі чалавек, ад якога можна атрымаць масу ўсялякіх абяцанак, можна пачуць цэлую лекцыю аб маральнасьці, але толькі ні зямлі ні належнай справядлівасьці.

Мужычок.

Нашая вёска.

(Гарбуноўшчына, Несьвіскага павету).

Вёска нашая, так як і ўсе беларускія вёскі, выглядае дрэнна і няпрыгожа. Даўней гадоў сем таму назад, яна была адна з байчэйшых вёсак у Нясьвіскім павеце. Многа тут было моладзі, як простай, так і „вучонай“. Цяпер нашыя „вучоныя“ працуюць у Польшчы. У вёсцы-ж нашай не засталося ні воднага інтэлігентнага чалавека, які-б мог што-кольвек памагчы тутэйшым сялянам. Засталася яна самотнай, дый заглохла. Стаіць наша вёска паміж гор, якія акружаюць яе з усіх бакоў, недалёка места Клецка. Можа хто з чытачоў і знае яе—гэта Гарбуноўшчына. Няма тут ніводнага дому якім-бы можна было пахваліцца, бо сялян у нашай вёсцы багатых, як у другіх вёсках, няма. Калі-ж, праўду кажучы, разгледзіўшы добра можна сказаць, што выглядае яна міла. У апошнім годзе было ў нас гэтакае здарэньне: З суседняга маёнтку, дзе стаіць пастарунак, зайшоў аднаго разу да нас па службе „сам“ камэндант пастарунку Шыбэйко. Яму надта не спадабалася што ў нашай вёсцы вуліца была грязная і вузкая. Праз тыдзень ён загадаў сялянам нашай вёскі разгарадзіць усе агародчыкі, якія знаходзяцца ў кожнай вёсцы ля вуліцы перад хатамі дзеля кветак. Разгарадзілі. Праўда, вуліца трохі нашырэла, але на гэтым яшчэ ня скончылася. На другі дзень ён прышоў і прыказаў выкапаць роў сярод вуліцы, каб асушыць яе. *Сялянам* хоць і не хацелася гэтага рабіць але *мусілі*, бо адказацца баяліся. Роў быў выкапаны і агароджаны з абодвых бакоў калкамі, якія тырчаць у аршын над зямлёй. Гэтае здарэньне застаецца сялянам у памяці на другі час, бо падчас вялікага дажджу, або як разстаіў сёлета сьнег, вуліца наша выглядае як у Вэнэцыі, толькі няма яшчэ пакульшто лодак. Народ тутэйшы—цёмны. Праўда, ёсьць тут нейкая школа, у якую ходзяць дзеці, але што яны там робяць, дык трудна адгадаць, бо за тры гады добра знаюць толькі тры словы: „Аля, Цэля ды Ас“. Сяляне нашыя надта любяць сваю родную мову і некатарыя з іх нават хацелі-б купіць сваім дзеткам беларускія буквары, але і гэтага ня могуць ні адкуль дастаць. Ёсьць тут і такія, якія хацелі-б пачытаць сваю родную газэту, але яны на'т не разумеюць, як выпісаць яе.

М. Буката.

Закуп зямлі.

(Грыцэвічы, Нясьвіскага пав.).

Перад вайной (у 1907 г.) малазямельны Паўлюк Ландорык зрабіў дагавор з панам Чарноцкім на куплю хутара Какоры. У часе гэтага дагавору даў ён пану Чарноцкаму 400 рублёў, а рэшту 600 рублёў прырок аддаць пазьней. Кончыўшы справу дагавору Бондарык церайшоў на хутар і пабудаваўся.

Па вайне пан Чарноцкі прагнаў Бандарыка з хутара і не вярнуў яму грошы, кажучы, чаму ён не аддаў рэшты грошы ў часе вайны, а Бандарык аддаў-бы пану Чарноцкаму грошы, каб пан ня выяжджаў з месца. Бо калі выехаў, дык каму-ж было аддаваць. Была іхняя справа і ў судзе; але ні грошы, ні тым болі зямлі Бандарык ня мог вярнуць, бо блага голаму судзіцца.

Дык вось паны нятолькі не даюць сялянам зямлю, а яшчэ ад іх адбіраюць.

Гарушны Салавей.

НАШАЯ ПОШТА.

Пакрыўджанаму. Калі перад сьмерцяй бацькі аставіў сваю часьць для Вашай маткі, дык яна як хоча так і можа распараджацца зямлёй. Наагул браты дзеляць спадак папалам.

Андрэю Сеўку: Газэту пасылаем, грошы вышліце пераказам праз пошту.

Букату М.: Адкрытку перадалі ў кнігарню, на Завальнай 7.

Полымя: Карэспандэнцыю вашу зьмяшчаем. Пішыце больш, на маркі і паперу прышлём. Адкрытага пісьма аб Грамадзе не зьмяшчаем.

Карповічу Віктару: Вашае пісьмо перадалі ў Кнігарню „Пагоня“.

Лабачэўскаму Г.: Грошы атрымалі газэту пасылаем.

Івану Шушу, Гомкавічу, Ярашэвічу, Перхавічаніну: Карэспондэнцыі атрымалі памагчымасьці зьмесьцім.

Ступніцкаму З пратэкцыяй вельмі цяжка, бо сваіх беларускіх становішчаў ёсьць мала. Папрабуйце адчыніць на месцы канцэлярыю заяваў і пісаць людзям заявы да рожных установаў.

Чакаем на карэспандэнцыі; газэту пачынаем пасылаць.

Урбановічу: Газэту будзем пасылаць, толькі трэба каб Вы парупіліся ўсё-ж-такі прыслаць падпіску.

К. Рачко: Газэту пасылаем Вам акуратна.

Маладому Беларусу: Карэспандэнцыю Вашу зьмясьцілі ў № 27. Інтэрпэляцыя будзе надрукавана.

Э. Гойдзю, Пачопку В., Петрашэвічу, Чудуку, Кудзю, Тарабашку, Жуку, Зубельскаму, Далмату, Куцуру, Галоўку М., Галоўку А., Астрогу, Кунцэвічу, Скрыпку, Давілюку, Дуткевічу — пробны нумар паслалі.

Крэсу Ал., Стэфановічу І., Лагуну І., Фёдараку, Сушку А., Пр. Шчанововічу, Навіцкаму Ал., Янчэўскаму, Голубу Б., Грыцкевічу А., Робізе — газэту пасылаем.

Дасталі ад:

Маляўскага Мікалая, Падбярэскага Гальяша, Дварчаніна, Кастуся Рачко, Трафіма Жыдка — па 2 зл.

Афяры на палітычных вязьняў.

Атрыманы афяры на палітычных вязьняў, у суме 21 зл. 50 гр. ад 31 асобы. Афяры сабраны Радашкоўскім Гуртком Інстытуту.

Куток сьмеху і сатыры

Руплівы муж.

— Няхай толькі пан аптакар добра назначыць, каторае лякарства для каровы, а якае для жонкі, бо ня дай Божа, памылюся, дык яшчэ кароўка здохне.

Мова на паказ.

Нейкі 80-гадовы дзядок ажаніўся з 20-гадоваю дзяўчынаю. Падчас шлюбу ксёндз сказаў мову, якая пачыналася гэткімі словамі:

— „Божа, даруй яму, бо ня ведае, што робіць!“

Добрая парада.

Каська: — Ай-ёй-ёй! Трэска ўбілася мне ў палец. Ой-ёй-ёй! Як мне баліць!

Міхаська: Ня крычы, дурная, ўлажы палец у вагонь, дык табе трэска выгарыць.

Улезла не ў пару.

Жабрак: Паважаная паня! Калі паня мне нічога ня дасьць, дык буду праз тры дні галодны.

Дзяўчынка з кошыкам: Дзедка! Прынясла табе полудзень. Вячэру прынясу а пятай гадзіне.

Прысылайце грошы на падпіску.

Рэдактар і выдавец К. Мацкевіч.

Беларуская Друкарня ім. Ф. Скарыны, Вільня—Людвісарская 1.